

Fővárosi Ítéltábla

16.Gf.40.342/2022/9-I.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Ravasz László ügyvéd (cím5) és dr. Szepesházi Péter ügyvéd (cím1) által képviselt felperes1 (cím2) I. rendű és felperes2 (cím2) II. rendű felpereseknek a PK Ügyvédi Iroda (cím3; ügyintéző: dr. Pete Judit ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím4) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és más iránti perében a Fővárosi Törvényszék 2022. október 4-én kelt 7.G.40.173/2018/145-I. számú ítéletével szemben a felperesek által benyújtott fellebbezés folytán – nyilvános tárgyaláson – meghozta a következő

közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az érvénytelenség megállapítása iránti keresetet elutasító részében megváltoztatja, és megállapítja, hogy a felek között 2007. december 13-án létrejött, közjegyző neve közjegyző által közjegyzői szám. ügyszámon közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés érvénytelen.

Az elsőfokú ítéletet ezt meghaladóan, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránti keresetet elutasító és az elnöki letét visszautalásáról rendelkező részében – a teljes perköltségre kiterjedően – hatályon kívül helyezi, és e körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

A felperesek együttes másodfokú perköltségét 123.600 (százhuszontháromezer-hatszáz) forintban, az alperes másodfokú perköltségét 114.000 (száztizennégyezer) forint + áfa összegben, a felperesek által meg nem fizetett fellebbezési illeték összegét 395.500 (háromszázkilencvenötezer-ötszáz) forintban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás értelmében 2007. december 12-én 8 óra 40 perckor az alperes részéről eljáró alperesi eljáró neve e-mailben megküldte az I. rendű felperes részére a másnap aláírni tervezett kölcsönszerződés tervezetét.

[2] 2007. december 13. napján a felperesek aláírták a „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” című kockázatfeltáró nyilatkozatot (a továbbiakban: kockázatfeltáró nyilatkozat). Eszerint „Ön élvezheti a választott deviza piacának előnyeit, ugyanakkor viseli annak kockázatait is. A kölcsönszerződés megkötésével Ön tudomásul veszi, hogy a Bank a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben tartja nyilván és Ön arra vállal kötelezettséget, hogy a kölcsönt az Ön által választott külföldi devizában fizeti vissza.

[3] Tekintettel arra, hogy a forint és az Ön által szerződés szerint választott idegen deviza átváltási aránya – árfolyam – a napi piaci mozgások hatására változhat, felhívjuk figyelmét, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés Önnek előre nem látható, és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. (...) Ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás >ellenértéke<: a tőkeösszeg és kamatainak (törlesztőrészleteinek) megfizetéséhez ebben az esetben magasabb Ft összeg szükséges – tehát ebben az esetben a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell – a megfelelő devizanemre átváltva felhasználnia.

[4] A hitel kamatait a kiválasztott deviza iránti nemzetközi kereslet-kínálat alapján alakuló elszámoló árak (LIBOR, EURIBOR) határozzák meg. A kamatláb rendszeres időközönként – a megállapodott kamatperiódusoknak megfelelően – változik és a kiválasztott devizanem mindenkor piaci viszonyaihoz fog igazodni. (...)

[5] A kamatszint a finanszírozás devizanemében többnyire különbözik a forint kamatszintjétől és teljesen más tendenciát követhet.

[6] Ennek következtében nem tudunk felelősséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt az Önnél adott esetben bekövetkező többletterhet átvállaljuk, különösen nem vállalunk kötelezettséget arra, hogy tájékoztassuk Önt egy esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változásról, így Önön múlik – ennek megfelelően – a változások követése és az, ha ez alapján bárminemű intézkedést tegyen. (...) A kölcsönszerződésen Ön az aláírásával igazolja, hogy ennek a finanszírozásnak a kockázatairól világos tájékoztatást kapott, a kockázati összetevőket ismeri, és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánja venni.”

[7] A felperesek e kockázatfeltáró nyilatkozat aláírásával nyilatkoztak arról, hogy a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló fenti tájékoztatást elolvasták, azokat megértették és tudomásul vették.

[8] Szintén 2007. december 13. napján a felperesek mint adósok lakásépítési céllal CHF elszámolási alapú, 6 havi kamatperiódusú kölcsönszerződést kötöttek az alperessel mint hitelezővel. A szerződés I.1. pontja szerint az alperes 153.692 CHF összegű kölcsönt bocsátott a felperesek rendelkezésére CHF elszámolással, a felperesek 20.000.000 forint összegű finanszírozási igényének kielégítése céljából.

A III.2. pont szerint a kölcsön éves kamatlába kamatperiódusonként változó; a folyósítás időpontjában a Hirdetményben megállapított érték, amelyet az alperes a szerződéskötés napjára vonatkozóan tájékoztató jelleggel évi 5,49 %-ként közölt. A III.4. pont szerint az alperes a kamatperiódus fordulónapján jogosult volt egyoldalúan megváltoztatni az ügyleti kamatlábat.

[9] A VII.1. pont szerint ha a CHF-HUF árfolyamának nagymértékű változása miatt /legalább 5 %-os változás/ (figyelembe véve az esetleg megváltozott ingatlan piaci viszonyokat is) a biztosítékul nyújtott ingatlan értéke már nem nyújt az alperes számára megfelelő fedezetet, akkor a felperesek kötelesek 30 naptári napon belül az alperes számára kielégítő pótfedezetet biztosítani.

[10] A VII.2. pont szerint a felperesek kifejezetten nyilatkoztak, hogy az alperes felvilágosítását, mely szerint a jelen kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás, megértették és ezen információ tudatában is igénybe kívánják venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget, illetve igénylik a CHF nyilvántartást.

[11] A VIII.13. pont szerint a felperesek kijelentették, hogy az alperes Üzletszabályzatának, Hirdetményének rendelkezéseit megismerték, azokat magukra nézve kötelezőnek fogadják el. E pont kitért arra is, hogy a THM nem tükrözi a hitel kamat- és árfolyamkockázatát.

[12] A felek 2012. október 9-én a kölcsönszerződést módosították, és gyűjtőszámla hitel nyújtásában, 60 hónap időtartamra 180 HUF/CHF rögzített árfolyam alkalmazásában állapodtak meg.

[13] A 2014. évi XL. törvény szerinti felülvizsgált elszámolás, majd a 2014. évi LXXVII. törvény szerinti forintosítás megtörtént.

[14] 2019. július 31-én a felek ismét módosították a szerződést annak lejárata tekintetében.

[15] A felperesek többször módosított keresetükben a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérték. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként elsődlegesen az eredeti állapot helyreállítását, az alperes 4.943.727 forint és ennek 2020. december 28-ától számított késedelmi kamata megfizetésére kötelezését kérték a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 237. §-a alapján.

Másodlagosan a szerződés érvényessé nyilvánítását kérték. Ezen belül elsődlegesen őket 0 %-ban terhelő kamatfelár és árfolyamkockázat mellett annak megállapítását, hogy alperessel szemben fennálló tökekövetelésük 2020. március 16-án 4.099.658 forint, másodlagosan, a kockázatviselésüknél legfeljebb 15 % árfolyamcsökkenés és 5 % árfolyamemelkedés figyelembevételével 3.223.361 forint, harmadlagosan, legfeljebb 20 % mértékű árfolyamkockázat viselés esetén 182.300 forint, míg negyedlegesen, a bázis árfolyamként a folyósítás napján fennállt MNB árfolyam 156,08 %-os mértékével számolva az alperessel szemben fennálló tőketartozásuk 2020. március 16-án 552.459 forint.

[16] Előadták, hogy a lap1 2005. december 2-i számában a kft1 Kft. hitelközvetítő által közzétett hirdetés hatására kötötték meg a szerződést, amely szerint Magyarországon a piaci forintalapú hiteleknel lényegesen olcsóbb devizaalapú kölcsönök megjelenésének köszönhetően megismerkedhettünk a hitelkiváltás fogalmával is, amely sok ügyfélnek eredményezett jelentős, akár 30-40 %-os havi törlesztőrészlet-megtakarítást. Ezen felül a Magyar Bankszövetség (a továbbiakban: bankszövetség) mint a hitelintézetek érdekképviselői szervezete 2006 januárjában olyan tájékoztató anyagot tett közzé, amely alapján úgy gondolhatták, hogy az árfolyamkockázat nem jelentős.

Előadták, hogy nem állt rendelkezésükre kellő idő az árfolyamkockázat vállalásának megfontolásához, ugyanis a szerződés tervezetét – eredménytelen kérésük után – csak a szerződés megkötése előtti napon kapták meg, e-mailben, a külön íven szövegezett kockázattartó nyilatkozatot pedig a szerződéskötés napján. Hivatkoztak e körben a Kúria Gfv.VI.30.467/2020/9. számú ítéletében foglaltakra. A szerződéskötéskor már nem volt választási lehetőségük, mert már folyamatban volt az építkezésük előkészítése.

[17] Állították, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos kérdésekre a szerződéskötéskor eljáró ügyintéző a bankszövetség tájékoztatóját adta át nekik.

[18] Az árfolyamkockázat áthárítása tisztességtelen. A szerződés VII.2. pontjában rögzített jelentős változás lehetőségére utalás nem adott támpontot a változás bekövetkezése valószínűségének felméréséhez. A külön íven szövegezett – kellő időben át nem adott – kockázattartó nyilatkozat pedig önmagában nem megfelelő tartalmú; az nem alkalmas annak felismerésére, hogy a hitelközvetítő reklámjával szemben a deviza alapú kölcsön nem lényegesen olcsóbb a forint alapú kölcsönöknél.

[19] A szerződés VII.1. pontja alapján alappal gondolhatták úgy, hogy az árfolyamemelkedés 5 %-ban maximalizált. Hivatkoztak az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C776/19.-C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítéletére, amely szerint az árfolyamkockázat korlátlan áthárítása jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a felek

jogaiban és kötelezettségeiben, ha a szolgáltató az átláthatóság követelményét tiszteletben tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen kockázatot.

[20] Az ügyleti kamattal összefüggésben előadták, hogy a szerződés III.2. pontja annak 5,49 %-os induló mértékét csak tájékoztató jelleggel tartalmazta; a kamat kiszámításának konkrét képlete nem volt meghatározható. A 2/2012. PK véleményre utalással kifejtették, hogy az előre rögzített algoritmus meghatározott kamatváltozás nem azonos a pénzügyi egyoldalú kamatváltoztatásával. Az egyoldalú kamatváltoztatásra vonatkozó rendelkezések érvénytelensége mellett a kamatszámításra vonatkozó algoritmus ismeretének hiányában az ügyleti kamat nem számítható. Az ebből eredő részleges érvénytelenség beleolvad a szerződés teljes érvénytelenségébe.

[21] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte.

[22] A Kúria eseti döntéseire hivatkozva állította, hogy a felperesek által kellő időben megismert kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma, valamint a kölcsönszerződés VII.2. pontja megfelelő tájékoztatás volt; annak alapján az árfolyamkockázat áthárítása nem tisztességtelen. A hitelközvetítő reklámjának és a bankszövetség tájékoztatásának nem volt jelentősége. Vitatta, hogy a banki ügyintéző átadta a felpereseknek a bankszövetség tájékoztatóját, vagy olyan szóbeli tájékoztatást adott volna, miszerint az árfolyamkockázat nem valós, vagy korlátozott.

[23] Vitatta a felperesek által alkalmazni kért jogkövetkezmények jogszerűségét és a számítások helytállóságát.

A 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 4. § (1) bekezdése szerint az egyoldalú kamatemelésből származó fogyasztói túlfizetés elszámolása megtörtént, az a továbbiakban vitássá nem tehető. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 210. § (2) és (3) bekezdése nem írja elő, hogy a pénzügyi intézménynek meg kellene határoznia az általa alkalmazott kamatmérték kialakítási módszerét. Az ügyleti kamat mértéke a kölcsönszerződés III.2. és 4. pontjai alapján, továbbá az Üzletszabályzat 10.5. pontjában meghatározott képlet segítségével kiszámítható, a rHpt. rendelkezéseinek megfelel.

[24] Az elsőfokú bíróság a 2022. október 4-én kelt 7.G.40.173/2018/145-I. számú ítéletével a keresetet elutasította.

„Egyetemlegesen kötelezte” a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek 525.780 forint perköltséget és külön felhívásra az államnak 296.624 forint feljegyzett kereseti illetéket. Felhívta a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Hivatalát, hogy az ítélet jogerőre emelkedését követően az EL01401/2022. elnöki letéti számon kezelt letét teljes összegét utalja vissza a letevőnek.

[25] Elsődlegesen az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás megfelelőségét vizsgálta. E körben a hitelközvetítő vezetőjének két évvel korábbi cikkében foglalt utalás, valamint a bankszövetség tájékoztatója vagy más, a pénzpiac várható jövőbeni folyamataira vonatkozó szakmai feltételezés vizsgálatának nem volt helye. A 6/2013. PJE határozatban és a Kúria BH2012/7/G.4. számon közzétett elvi határozatban foglaltakra hivatkozással kifejtette, hogy a konkrét szerződés kapcsán adott tájékoztatásnak van jelentősége, a tájékoztatási kötelezettség pedig nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűségére.

[26] A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: PSZÁF) a Kúriának 2013. május 31-én adott tájékoztatása szerint a 2002-2008. év közötti időszakban a pénzügyi intézmények nem láthatták előre a jövőbeni árfolyamváltozásnak sem a mértékét, sem az irányát. Ez időszakban a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) stabilitási jelentései sem utaltak jelentős árfolyamváltozásra.

[27] A kölcsönszerződés VII.2., VIII.13. és 15. pontjai, valamint a külön íven szövegezett, a felperesek által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma alapján megállapította, hogy a felperesek a külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat megismerését követően írták alá a szerződést; a felperesek ezzel ellentétes állításukat nem bizonyították.

[28] A (kockázatfeltárás tartalma megismeréséhez) kellő idő követelményével kapcsolatosan a Kúria Gfv.30.467/2020/9. számú ítéletében foglaltakra hivatkozással rögzítette, hogy önmagában a kockázatfeltáró nyilatkozat és a szerződés egy napon történt aláírása nem vezet a tájékoztatás nem megfelelőségéhez. Tényként állapította meg, hogy az I. rendű felperes a szerződéskötés napját megelőzően megkapta és elolvasta szerződés tervezetét, így legalább utalás szintjén tudomást szerzett arról, hogy a szerződés árfolyamkockázattal jár. Saját elmondása szerint is észlelte ezt, és kérdéseket is tett fel az ügyintézőnek az árfolyamkockázattal kapcsolatban. A mintegy 1 oldal terjedelmű kockázatfeltáró nyilatkozat megismerése nem igényelhetett különösebben hosszú időt. Az a körülmény, hogy a felperesek az építkezésük előkészületeit megkezdték, és ezzel összefüggésben költségeik merültek fel, nem jelenti azt, hogy az alperes bármilyen módon korlátozta volna őket a szerződés megfontolásában, az aláírás elhalasztásában.

[29] A kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmának vizsgálatakor a Kúria irányadó gyakorlatát ismertető, az EUB releváns esetjogára is tekintettel meghozott Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozatában rögzített követelményeket vette figyelembe.

[30] Megállapította, hogy a perbeli, külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat megfelelt a fenti kritériumoknak, mivel egyértelműen rögzítette az

árfolyamkockázat mibenlétét, a forint leértékelődésének lehetőségét is. A kockázatfeltáró nyilatkozat nem tartalmazta ugyan a „jelentős” jelzőt az árfolyamváltozás és tehernövekedés kapcsán, de az „előre nem látható, és előre ki nem számítható” kifejezésekből egyértelmű lehetett az átlagos fogyasztó számára, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa.

Nem értett egyet azzal, hogy a szerződés VII.1. pontjában az 5 %-os árfolyamváltozáshoz társított „nagyértékű” jelző használatából a felperesek alappal következtethettek volna arra, hogy ennél nagyobb árfolyamváltozás nem várható.

[31] Rámutatott, hogy a Kúria több ügyben vizsgálta már az alperes perbelivel egyező tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozatát, és azt tartalmilag megfelelőnek minősítette. E körben a Pfv.21.338/2020/8. számú ítéletre hivatkozott.

[32] Mindezek alapján azt állapította meg, hogy a kockázatfeltárás megfelelő volt, így a szerződés ezen okból nem érvénytelen.

[33] A kamat meghatározottságával kapcsolatban kifejtette, hogy a DH törvények orvosolták az egyoldalú kamatemelés hatásait, a kamattal kapcsolatos érvénytelenségi ok elhárult. A DH2 törvény 18. § (5) bekezdése és 20. § (6) bekezdése értelmében az ennek alapján történt elszámolás már nem vitatható.

A DH törvények az árfolyamrész kérdését is rendezték, az EUB C-118/17. számú ítéletének 40. pontja szerint e jogalkotói beavatkozás a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) rendelkezéseinek megfelelt.

[34] Erre tekintettel a szerződés a kamat meghatározásának módja miatt sem érvénytelen. Megjegyezte, hogy a felek a szerződés többszöri módosítása által a kamatra vonatkozó üzleti akaratukat is megerősítették.

[35] Az ítélettel szemben a felperesek fellebbeztek. Fellebbezésükben elsődlegesen az ítélet keresetük szerinti megváltoztatását, vagy közbenső ítélettel a követelés jogalapja fennálltának megállapítását és az alperes perköltségeikben marasztalását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság a per újabb tárgyalására és „a jelen fellebbezésben írt mérce és szempontok szerinti tartalommal” újabb határozat hozatalára utasítását kérték.

[36] Kiegészített fellebbezésükben állították, hogy a hiteligénylést megelőzően a sajtóban megjelenő dezinformációs propaganda miatt csak a devizahitel előnyös oldalával voltak tisztában.

[37] A megtévesztő információk körében hivatkoztak az MNB stabilitási jelentéseire, a PSZÁF 2006.11.07. 9/2006. számú ajánlására, az alperestől kapott törlesztési táblázatra és az árfolyamok alakulásáról szóló, az alperes honlapján elérhető kimutatásra. Hivatkoztak a

zrt1 Zrt. hitelközvetítő lap1 újságban megjelent reklámjára is, amelyet olvasva alappal feltételezhatték, hogy a CHF alapú hitelek a forinthiteleknel lényegesen olcsóbbak. Ehhez képest az alperestől ettől eltérő információt a szerződéskötés folyamatában nem kaptak.

[38] Előadták, hogy az árfolyamkockázat tekintetében feltett kérdéseikre az eljáró banki ügyintéző a bankszövetség 2006 januári tájékoztatóját adta át. Állították, hogy a kölcsönszerződés VII.2. pontjában említett tájékoztató ennek, a bankszövetségtől kapott tájékoztató anyagnak felel meg. Ezt igazolja, hogy a szerződés VII.2. pontja azt rögzíti, hogy jelentős árfolyam emelkedésről adott a bank előzetes tájékoztatást, és a bankszövetség tájékoztatója ennek megfelelően a „jelentős” szót fejt ki bővebben.

[39] Hivatkoztak a bankszövetség 2006 januári tájékoztatójára akként, mint amelyre tekintettel joggal gondolhatták, hogy ha az árfolyammozgások jelentősek is, azok egymást kiegyenlítik, és hosszú távon e körülmény nincs érdemi kihatással a törlesztőrészek összegére. Állították, hogy az alperes a bankszövetség tagjaként e tájékoztató elkészítésében érintett volt. A bankszövetség tájékoztatója bizonyíthatóan valótlán információt, félretájékoztatást tartalmazott, az a köztudatba bekerült. Az alperes feladata lett volna, hogy az előzetesen kapott megtévesztő információkat kifejezetten cáfolva megfelelő időben tájékoztassa őket az árfolyamkockázatról.

[40] Sérelmezték, hogy az elsőfokú ítélet a bankszövetség tájékoztatójának lényegét nem megfelelően foglalja össze: e tájékoztató a tényállásban foglaltakhoz képest sokkal kifinomultabban és részletgazdagabban mutatta be az egyes kockázati tényezőket. Utaltak a Kúria V.Kfv.38.235/2021/9/2. számú ítéletében és Gfv.VI.30.002/2022/10. számú ítéletében kifejtettekre.

[41] Előadták, hogy az alperes által az árfolyamkockázat körében nyújtott tájékoztatás megismerésére kellő idő nem állt rendelkezésünkre.

Az elsőfokú bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 3. § (3) bekezdésének megsértésével nem tett fel a felekhez kérdéseket arra vonatkozóan, hogy a felperesek sürgetve voltak-e a szerződéskötés alkalmával. Ezzel összefüggésben a bizonyítási teher ítélet szerinti telepítése nem volt helytálló.

[42] Állították, hogy az ítélet indokolásának azon megjegyzése, miszerint utalás szintjén ismerték meg a külön íven szövegezett árfolyamkockázati tájékoztatót, önmagában megalapozza a keresetüket. Idézték továbbá a Kúria Kf.III.38.283/2018/12. és IV.Kfv.37.759/2021/9/II. számú határozatainak indokolását.

Az elsőfokú bíróság jogsértő módon alkalmazta a Kúria Pfv.I.21.338/2020/8. számú ítélete 24. (helyesen: 18.) pontja és a Gfv.VI.30.467/2020/9. számú ítélete 17. (helyesen: 18.) és 19. pontja szerinti gyakorlatot. Nem vette figyelembe, hogy tudatos fogyasztóként a szerződéstervezetet már korábban is kérték, azt azonban csak a szerződés megkötése előtti napon kapták meg. Az elsőfokú bíróság iratellenesen rögzítette, hogy a külön kockázatfeltáró

nyilatkozat átadása időben történt. Utaltak e körben az öt percnyi gondolkodási idő elégtelenségére és a döntési helyzetekben az alvás jótékony hatására is. Az őket sürgető körülmények között hivatkoztak az általuk folytatott építkezésre, amely a hitelszerződésük szerint nem haladhatta meg a 24 hónap időtartamot.

[43] A fogyasztó döntéséhez szükséges kellő információ és idő biztosításának szükségessége tekintetében hivatkoztak a 2014/17/EK irányelv 14. cikke (1) és (2) bekezdésére, az EUB C-51/17. számú ítéletének 76. pontjában kifejtettekre és eseti döntések ezzel összefüggő indokolásában foglaltakra. Állították, hogy a Kúria Pfv.I.21.338/2020/8. számú ítéletében kifejtettekhez képest többlet tényállási elemnek minősülnek a döntésüket meghatározó dezinformációk.

[44] Az alperes döntésüket is befolyásoló tisztességtelen szerződéskötési gyakorlata körében hivatkoztak a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 2. §-ában, 8. § (1) bekezdésében és 10. §-ában foglaltakra, és az ehhez fűződő joggyakorlatra is.

[45] Az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon mellőzte a rPp. 163. § (2) bekezdése alapján annak kötelező tényként rögzítését, hogy a felek egyezően adták elő: időszerűnek tartják a szerződéstervezet átadását a hiteligénylés előtt. Az alperes is időszerűnek tartotta, hogy a szerződést és a kockázatfeltáró nyilatkozatot az ajánlat átadás stádiumában, még a hiteligénylést megelőzően megkapják.

[46] Álláspontjuk szerint a külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat nem ad megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázat mibenlétéről és hatásairól.

[47] Az elsőfokú bíróság a rPtk. 207. § (2) bekezdése megsértésével értelmezte úgy a tájékoztatót, miszerint abból következően egyértelmű lehetett számukra az, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa. Ezzel összefüggésben hivatkoztak a pi-szám pontos értékére és földünk időjárására is.

[48] Az elsőfokú bíróság az alperestől az árfolyamkockázat viseléséről kapott tájékoztatás tekintetében mellőzte annak értékelését, hogy az alperes honlapján elérhető, a szerződéskötést megelőzően általuk megtekintett adatok értelmében hét évre visszamenőlegesen az árfolyam mintegy 20 forinttal csökkent; így „az alperestől közvetlenül kapott tájékoztatás alapján” azt gondolhatták, hogy a jelentős árfolyamkockázat nem valós.

[49] Állították, az alperes képes volt az árfolyamok előrejelzésére, a devizahitelezéssel végső soron maga állította elő az árfolyamkockázatot.

Hivatkoztak itt a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában foglaltakra, a Gazdasági Versenyhivatal 141/2006. VJ határozatának az alperes bűnismétlő magatartására tett utalásaira, a PSZÁF 2008 júliusi tájékoztatójára, mint az ítélet meghozatalát követően tudomásukra jutott bizonyítéokra és az MNB stabilitási jelentéseire is. Mindezen bizonyítékok alkalmasak azon bírói gyakorlat felülvizsgálatára, miszerint a pénzintézetek nem voltak képesek az árfolyamváltozás előrejelzésére.

[50] Álláspontjuk szerint a Kúria jelenlegi ítélezési gyakorlata túl alacsonyra tette a megfelelőség mércéjét a kockázatfeltárást illetően. A pénzintézetek rendelkezésére álló információk, az árfolyamváltozások előreláthatósága tekintetében a 6/2013. PJE határozatban kifejtettek meghaladtak; név1 doktori értekezésében és név2 közgazdász véleményében foglaltakat idézve kifejtették, szakítani kellene azzal a nézettel, miszerint a pénzügyi intézmények nem láthatták előre az árfolyamváltozás hosszabb távú trendjeit.

[51] A kapott tájékoztatás nem megfelelő voltát alátámasztandó hivatkoztak az EUB C-609/19. számú ítéletében kifejtett követelményekre, amelyeknek a perbeli tájékoztató nem felel meg. Az alperes nem tárta fel a szerződéses konstrukció pontos gazdasági körülményeit, a konkrét és részletes működési mechanizmusát, hatásait, nem mutatott be szimulációkat, nem adott át minden rendelkezésére álló fontos információt, így a tájékoztatás a felek között jelentős egyenlőtlenséget idézett elő, a szerződéses konstrukció átláthatatlanná vált, a gazdasági következmények felmérése ellehetetlenült és a teljes költség és tényleges kockázat felismerhetetlenné, felmérhetetlenné vált számukra.

[52] Álláspontjuk szerint az EUB C-80/21–C-82/21. számú egyesített ügyekben hozott ítéletéből következően az árfolyamkikötés része az árfolyamrés és az árfolyamkockázat. Mivel nem vitatott, hogy az árfolyamrésről nem volt alapos tájékoztatás, az EUB ítéletéből következő szétválaszthatatlanság miatt az árfolyamkockázati tájékoztatás nem megfelelő. Az EUB ítélete alapján az árfolyamrés konvalidációja figyelmen kívül hagyása miatt a szerződés teljes egészében érvénytelen, amelyet a másodfokú bíróságnak hivatalból kell észlelnie.

[53] Idézték a perrendtartásban a korlátozott precedensrendszert bevezető törvényjavaslat indokolását, rámutatva, hogy a Kúria által korábban még nem vizsgált szempontokra tekintettel a kialakult joggyakorlattól eltérés indokolt. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság elmulasztotta indokolni, hogy miért tért el a Kúria Gfv.VI.30.467/2020/9. számú ítéletében kifejtett jogi állásponttól, amely hatályon kívül helyezést megalapozó lényeges eljárási szabálysértés.

[54] Álláspontjuk szerint a sérült a rHpt. 213. §-ának (1) bekezdés c) pontja is. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon mellőzte, hogy a rHpt. 210. § (2) bekezdése szabályozza a kamatot és a díjakat, míg a (3) bekezdése ettől jól elhatárolva az egyoldalú módosítás lehetőségét. Az egyoldalú kamatváltoztatás feltételeinek külön szerződési

feltételben szabályozása hiányában a kamat feltételek nem világosak; a szerződés nem tartalmaz olyan matematikai algoritmust, amellyel minden kamatfordulóra a változó kamat a fordulónapon irányadó referencia kamat ismeretében kiszámítható lenne. A hirdetményben sem határolható el a LIBOR változásából és az egyoldalú módosításból adódó kamatváltozás.

[55] A 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglaltakat idézve hivatkoztak arra, hogy a kölcsönszerződés nem tartalmazza, hogy milyen futamidejű és milyen referenciakamathoz kötve változhatnak a kamatok. A megkötött szerződés lehetővé tette az alperes számára, hogy amennyiben a referencia kamat rá nézve kedvezőtlenül alakul, csökken, úgy a csökkenő ügyleti kamat helyett fix kamatot számítson fel. E körben hivatkoztak a Gazdasági Versenyhivatal 68/2000. VJ és 141/2006. VJ számú döntéseiben, valamint a 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet 2. § f) pontjában foglaltakra is.

[56] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte.

[57] Álláspontja szerint a kereset elutasítása érdemben helytálló, az elsőfokú bíróság a jogszabályokat megfelelően alkalmazta.

[58] Az ügyletből eredő kockázatokat feltárta, a kockázatfeltárás tudomásul vételét a felperesek aláírásukkal igazolták. Hivatkozott e körben az árfolyamkockázatról adott tájékoztató szövegére, amely álláspontja szerint megfelel a világos és érthető megfogalmazás követelményének. A tájékoztatóból kitűnik az árfolyamváltozás lehetősége, annak törlesztőrészletekre gyakorolt hatása, valamint az is, hogy az árfolyamváltozásnak felső határa nincs és az korlátozás nélkül a fogyasztót terheli.

Az álláspontját alátámasztandó utalt a Fővárosi Ítéltábla, valamint a Kúria eseti döntéseire, az utóbbiak között a Pfv.I.20.125/2021/3., Gfv.VI.30.039/2021/9., Pfv.I.20.977/2021/7., Pfv.I.21.161/2021/10. és Gfv.VI.30.149/2021/7. számú ítéletekben foglaltakra.

[59] A felperesek iratellenesen állítják, hogy bizonyítottnak minősül, miszerint a hitelígénylest megelőzően nem kaptak megfelelő tájékoztatást az ügylettel járó kockázatokról. Ezzel szemben már a szerződés VII.2. pontja alapján egyértelmű, hogy a szerződést az árfolyamkockázat tudatában írták alá.

[60] A fellebbezésben novum nem szerepel, az abban foglaltak nem adhatnak alapot az ítélet megváltoztatására, sem a hatályon kívül helyezésére.

[61] A fellebbezés az alábbiak szerint megalapozott.

[62] Az elsőfokú bíróság nem követett el olyan lényeges eljárási szabálysértést, amely folytán a perindításkor hatályban volt, ezért a jelen eljárásban még alkalmazandó rPp. 252. § (2) bekezdésében foglalt hatályon kívül helyezési ok állna fenn – az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény 1. pontjában foglaltakra is tekintettel –, a Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú ítéletet a rPp. 253. § (3) bekezdése alapján, a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül.

[63] A felperesek a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló, 2018. június 6-án módosított, majd ezt követően e tekintetben változatlan keresetük jogalapjaként az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem megfelelőségéből eredő tisztességtelenségre hivatkoztak. Emellett olyan jogot nem érvényesítettek, hogy a kölcsönszerződés a szerződéskötéskor hatályban volt, ezért a perben még alkalmazandó rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján, a kamat mértéke meghatározatlansága miatt lenne semmis. A felperesek ezért erre a rPp. 247. § (1) alapján a fellebbezésükben sem hivatkozhatnak; a per megítélése teljes egészében annak függvénye, hogy az árfolyamkockázat korlátlanul felperesekre telepítése folytán a szerződéskötéskor hatályban volt, azért a perben irányadó rPtk. 209. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenség megállapítható-e.

[64] A Fővárosi Ítéltábla a kölcsönszerződés kamat kikötéseivel kapcsolatban az okiratokból kitűnő, nyilvánvaló semmiséget hivatalból nem észlelt.

[65] Tévesen hivatkoztak a felperesek arra, hogy az árfolyamrésre vonatkozó, a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 3. § (1) bekezdése értelmében semmis kikötés tisztességtelensége folytán – mivel az árfolyamkikötés része mind az árfolyamrés, mind az árfolyamkockázat – az árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelensége önmagában is megállapítható.

[66] Az árfolyamrés kikötésének tisztességtelenségéből fakadó érvénytelenséget a jogalkotó a DH1 törvény rendelkezéseivel, az árfolyamrés helyébe lépő árfolyammal megfelelően orvosolta. A fogyasztó ugyanis a DH1 törvény 3. § (2) bekezdése szerinti árfolyam alkalmazásával kerül abba a helyzetbe, amelyben a tisztességtelen kikötés hiányában lett volna, nevezetesen, hogy az érvénytelen feltételt a nemzeti jog diszpozitív rendelkezése, a rPtk. 231. § (2) bekezdése helyettesíti. Az árfolyamrés érvénytelenségéhez fűződő, a felperesek által állított jogkövetkezmény – a szerződés teljes érvénytelensége folytán az árfolyamkockázat terheitől szabadulás – túlmutatna az EUB C-932/19. számú ítéletében elérendő célként megfogalmazott helyzeten, az adott kikötés tisztességtelenségéből eredő következményektől való mentesülésen.

[67] Az EUB C-26/13. számú ítéletében kifejtettek szerint – amennyiben a szerződés a tisztességtelen szerződési feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető – a tisztességtelen feltételt a nemzeti jog diszpozitív rendelkezése helyettesíti.

Az EUB C-80/21–C-82/21. számú egyesített ügyekben hozott, a lengyel jog alkalmazhatóságára vonatkozó ítélete a fentiek lerontására nem alkalmas, abból a felperesek által hivatkozott szétválaszthatatlanság nem következik.

[68] A Fővárosi Ítéltábla erre is tekintettel az árfolyamrést tartalmazó szerződéses kikötés semmisségéből eredően az árfolyamkockázat korlátlanul fogyasztóra terhelését tartalmazó szerződéses kikötések semmisségét sem észlelte hivatalból.

[69] A felperesek egyébiránt tévesen hivatkoznak az árfolyamrés és az árfolyamkockázat kikötésre, mint az „árfolyamkikötés” feltétel részeire, a C-80/21-C-82/21. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet jelen perben alkalmazhatóságára. Az EUB határozat a perbelitől teljesen eltérő tényálláson alapul, és az Irányelv ez idő szerint alkalmazásra nem kerülő 6. cikkének (1) és 7. cikkének (1) bekezdését értelmezi.

[70] Az elsőfokú bíróság helytállóan vizsgálta az árfolyamkockázat viseléséről történt tájékoztatás megfelelőségét a vonatkozó jogi szabályozás mellett a Kúria joggyakorlata, az abban foglalt kritériumok tükrében, azonban téves következtetésre jutott, amikor azt állapította meg, hogy az alperes által adott tájékoztatás e követelményeknek megfelel.

A téves jogi álláspontjából következően az érvénytelenség miatt alkalmazandó jogkövetkezmény körében felülbírálatra alkalmas megállapítást nem tett.

[71] A rPtk. 209. § (1) bekezdése értelmében tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

[72] A fogyasztói kölcsönszerződésekben a fogyasztó hátrányára fennálló információs egyensúlytalansági helyzetnek az EUB C-26/13. számú döntése szerint szükséges kiküszöbölése érdekében a szerződéskötéskor hatályban volt, ezért alkalmazandó rHpt. a rPtk. 205. § (3) bekezdésében foglaltakat meghaladó tájékoztatási kötelezettséget írt elő a pénzügyi intézet számára a deviza alapú kölcsönszerződésből a fogyasztóra háruló kockázatot illetően.

[73] A rHpt. 203. § (6) bekezdése értelmében olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely devizahitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi

jogot tartalmaz, a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfél aláírásával igazolja.

A (7) bekezdés a) pontja értelmében e kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztőrészletre.

[74] Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a kölcsönszerződésből eredő árfolyamkockázatról adott tájékoztatásként mind a kölcsönszerződésben foglaltakat, mind a külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát értékelte.

[75] A Fővárosi Ítéltábla e körben rámutat, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat 3. oldalán, a felperesek aláírásával ellátottan szerepel a felperesek azon nyilatkozata, hogy ezen tájékoztatót elolvasták, az abban foglaltakat megértették és tudomásul vették. Az alperes a felperesek által aláírt dokumentum becsatolásával bizonyította, hogy a kockázatfeltárás részeként az e tájékoztatóban foglaltakat a felperesek számára megismerhetővé tette.

[76] A felperesek ezzel szemben a rPp. 164. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségük ellenére, nem bizonyították azon állításukat, hogy a számukra a szerződéskötés napján, a szerződéskötést megelőzően bemutatott dokumentum nem a külön íven szövegezett, általuk aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat, hanem a bankszövetség 2006 januári tájékoztatója volt. A kölcsönszerződés VII.2. pontjában szereplő „jelentős” szó használatából sem következik, hogy a felperesek az aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat helyett a bankszövetség tájékoztatóját kapták volna meg. E szerződéses pont nem az árfolyamváltozás vagy kockázat „jelentős” jellegének külön tájékoztatóban történő kifejtésére, hanem általában az árfolyamkockázatból eredő kockázat viseléséről adott tájékoztatásra utal, ugyanakkor a bankszövetség tájékoztatója sem a jelentős mérték mibenlétét fejti ki – ahogyan azt a felperesek valótlanul állítják.

[77] A felperesek állításával szemben az elsőfokú bíróság nem azt állapította meg, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a felperesek csupán utalás szintjén ismerték meg, hanem azt rögzítette, hogy a szerződés aláírását megelőző napon kapott szerződéstervezetből is, legalább utalás szintjén tudomást szerezhettek a szerződés aláírásával rájuk háruló árfolyamkockázatról.

[78] Az elsőfokú bíróság megállapításai annyiban helytállóak, hogy a kölcsönszerződés VII.2. pontjában foglaltak és a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma együtt eleget tesznek a kockázatfeltárással szemben a jogszabály által támasztott és az EUB releváns esetjogára is tekintettel a Kúria által meghozott Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozatban rögzített követelményeknek.

[79] A Kúria jogegységi panasz tanácsának 2021. november 22-én hozott, majd 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata elvi tartalmaként állapította meg, hogy a 2/2014. PJE határozat 1. pontja azzal a kötelező értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet [34].

[80] A BH2022. 130 számon közzétett eseti döntés értelmében az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban felállított követelményrendszert a fogyasztói irányelv, az irányelvet a hazai jogba átültető nemzeti szabályozás, valamint az EUB fogyasztói irányelvet kötelező jelleggel értelmező ítéletei adják meg [13/93/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdés; 6/2013. PJE határozat; 2/2014. PJE határozat; Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozat]. Átláthatóak a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezései, ha az árfolyamkockázati tájékoztatás kiterjedt az árfolyamkockázat mibenlétére, működési mechanizmusára, a fogyasztó fizetési kötelezettségére gyakorolt hatására és a fogyasztó gazdasági helyzetére kiható lehetséges, akár jelentős mértékben hátrányos következményeire.

[81] A 2007. december 13-i kölcsönszerződés VII.2. pontjának tartalma önmagában ugyan valóban nem felel meg e szempontoknak, de az alperes által a felperesek részére nyújtott teljes tájékoztatás, a kölcsönszerződés VII.2. pontja, valamint az ugyanazon nap aláírt kockázatteltérő nyilatkozat tartalma alapján, azok együttes értékelésével az állapítható meg, hogy az alperes a rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének – a tájékoztató tartalmát tekintve - megfelelően eleget tett, az árfolyamváltozásból eredő terhek viselésére adott felvilágosítás az EUB irányadó gyakorlatára tekintettel kiegészített kritériumoknak is megfelel. E tájékoztatás alapján egy átlagos fogyasztó felismerhette, hogy az árfolyamkockázat negatív következményei felső határ nélkül terhelik őt, és észlelhette a jelentős, számára kedvezőtlen változás lehetőségét, az árfolyamkockázat rá hárításának a vagyoni helyzetére, fizetési kötelezettségre gyakorolt hatásait is.

[82] A felperesek tévesen állítják, hogy a tájékoztatás világosságához és érthetőségéhez szükséges az árfolyammozgások modellezése, szemléltetése. Az árfolyamkockázati tájékoztatás ennek hiányában is megfelelő, a jogszabályi és a joggyakorlat által előírt követelményeknek eleget tesz, amennyiben annak alapján a fogyasztó az árfolyam változásának, a forint súlyos leértékelődésének fizetési kötelezettségeire, vagyoni körülményeire gyakorolt hatását felismerhette.

Az e körben irányadó 6/2013. PJE határozat 3. pontjában írtak értelmében a pénzügyi tájékoztatási kötelezettségének nem kell kiterjednie az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűségére. Az ilyen tartalmú

tájékoztatási kötelezettséget egyébként sem lehetne teljesíteni, mert az árfolyam emelkedésének, csökkenésének nincs pontosan előre látható, kiszámítható mértéke, korlátja.

Mi sem támasztja ezt alá jobban, mint a bankszövetség felperesek által oly sokszor felhívott 2006. évi tájékoztatójában írt prognózis, majd a világgazdaság pénzügyi válsága folytán bekövetkezett tényhelyzet.

[83] Az EUB a fellebbezésben hivatkozott C-609/19. számú ügyben (valamint az ehhez hasonló tárgyú C-776/19.–C-782/19. számú egyesített ügyekben és a C-415/11. számú ügyben) hozott döntésében sem teszi kötelezővé a számszerűsített szimulációk alkalmazását, csupán azt hasznosnak minősíti egyes kölcsönajánlatok esetén.

Erre tekintettel az alperes az árfolyamkockázat feltárása körében az árfolyamváltozás lehetséges eseteinek szemléltetésére, modellezésére nem volt köteles.

[84] Az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott a Kúriának a perbelivel egyező tartalmú írásbeli kockázatfeltárás mellett hozott, a tájékoztatás megfelelőségét megállapító döntéseire. A Fővárosi Ítélőtábla ezt kiegészíti azzal, hogy számos ilyen tartalmú döntés született (pl.: Gfv.VI.30.226/2021/9., Gfv.V.30.298/2021/8., Gfv.VI.30.421/2021/9., Gfv.VI.30.548/2021/5., Gfv.I.30.127/2022/4., Pfv.I.21.161/2021/10., Gfv.VI.30.389/2021/5., Gfv.VI.30.364/2021/4.); az ezzel kapcsolatos joggyakorlat tehát egységes.

[85] Külön kiemelendő, hogy a Kúria a fenti határozataiban a jelen perbelivel egyező tájékoztatás megfelelőségének vizsgálatakor már kifejezetten figyelemmel volt a fenti jogegységi hatályú határozatban adott kötelező értelmezésre, és arra tekintettel is azt találta megállapíthatónak, hogy e tájékoztatás világos és érthető, ebből következően az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítését tisztességesnek minősítő, korábbi gyakorlata a Jpe. határozatot követően is fenntartható.

[86] Az elsőfokú bíróság tévedett, amikor azt rögzítette, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségének mérlegelésekor nem volt helye a szerződéskötést megelőző körülmények, így a reklámok, szakmai állásfoglalások vagy a bankszövetség tájékoztatója vizsgálatának.

[87] A rPtk. 209. § (2) bekezdés szerint a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

[88] A fogyasztó tájékozottságának megítélésekor valamennyi, releváns körülményre figyelemmel kell lenni, így a reklámokra és az esetleges, az írásbelivel ellentétes szóbeli tájékoztatásokra is. Ez következik a 2/2014. PJE határozatban és az EUB C-51/17. számú

ítéletében kifejtettekből is. Ezért a vizsgálat körébe vonható minden olyan körülmény, amely a felpereseket a szerződés megkötéséről való döntésükben a szerződés megkötésekor befolyásolta. Így a tájékoztatás megfelelőségének szempontjából jelentősége lehet a szerződés megkötését megelőzően a felperesek által megismert, a devizahitelekről szóló tájékoztatásnak, a bankszövetség 2006 januári tájékoztatójában írtaknak, a PSZÁF tájékoztatójának és az MNB közzétett stabilitási jelentéseiben foglaltaknak is.

[89] Ezek azonban nem tekinthetők az alperes által az árfolyamkockázat tekintetében a felperesek részére adott tájékoztatásnak, azok csak mint a fogyasztó ismereteit a szerződéskötés időpontjában befolyásoló körülmények vehetők figyelembe.

[90] A körülmények tényleges relevanciája azonban mindig az adott eset összefüggésében ítéltető meg. A jelen esetben pedig az állapítható meg, hogy a szerződéskötéshez képest jelentősen korábban született vélemények, állásfoglalások elhanyagolható jelentőséggel bírnak azon tényhez képest, hogy a szerződéskötéskor a felperesek a szerződés megkötéséből eredő kockázatokról a szerződés VII.2. pontja, valamint az általuk aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmából – a fent megállapítottak szerint – mindenre kiterjedő, megfelelő tájékoztatást kaptak. A felperesek által esetleg korábban megismert, a perben általuk köztudomásúként hivatkozott tájékoztatókhoz, jelentésekhez képest a kockázatfeltáró nyilatkozat egyértelműen tartalmazta, hogy az árfolyamváltozás mechanizmusa az alperestől független, a forint bekövetkező árfolyamromlása előre nem látható, az ügylet megkötése számukra jelentős kockázattal járhat. Ezen, megfelelő tartalmú árfolyamkockázati tájékoztatást nem írhatják felül a szerződéskötést időben jóval megelőző információk; a felperesek kellően gondos eljárásuk esetén nem számíthattak alappal arra, hogy a szerződéskötéskor kapott információval ellentétben az ügylet megkötése számukra nem jár kockázattal.

A Fővárosi Ítéltábla e körben utal a Kúria ezen álláspontot alátámasztó határozataiban kifejtettekre (Gfv.VI.30.038/2021/4., Pfv.I.20.521/2020/9., Pfv.I.20.488/2020/7.).

[91] Alaptalanul hivatkoznak a felperesek arra, hogy az alperes tájékoztatása azért nem megfelelő, mivel nem osztott meg velük valamennyi, a szerződéskötéskor a rendelkezésére álló információt az árfolyamváltozásról.

[92] Ahogy azt a 6/2013. Polgári jogegységi határozat is tartalmazza: ilyen tartalmú tájékoztatási kötelezettséget nem is lehetne teljesíteni, mert az árfolyam emelkedésének, csökkenésének nincs pontosan előre látható, kiszámítható mértéke, illetve korlátja, különösen hosszú időintervallum esetén.

Miként azt az elsőfokú bíróság is helytállóan rögzítette, a PSZÁF által a Kúria részére 2013. május 31-én adott tájékoztatás szerint, a 2001-2008 közötti időszakban a pénzügyi intézmények sem láthatták előre a jövőbeni árfolyamváltozásnak sem a mértékét, sem az irányát. Ezen időszakban a MNB stabilitási jelentései sem utaltak jelentős árfolyamváltozásra.

[93] Amint azt a felperesek maguk is megjegyezték, az árfolyamváltásokrak pénzüntézetek által előre nem látható voltának minősítésére a joggyakorlat kiforrott (pl.: Kúria Pfv.VIII.20.623/2021/13., Pfv.VIII.21.139/2021/4., Pfv.I.20.626/2020/4.). A felperesek a jelen perben nem hoztak fel olyan, egyedi körülményt, amely e joggyakorlattól eltérést tenne indokolttá.

[94] Az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást a világosság és érthetőség követelményének való megfelelésen túl abból a szempontból is vizsgálta, hogy kellő idő állt-e a felperesek rendelkezésére annak megismeréséhez. A tartalmi követelményeken felül támasztható ezen elvárás következik az EUB C-51/17. számú ítéletének 76. pontjában kifejtettekből is. Az EUB ítélet emlékeztetett arra, hogy, mint azt az Irányelv huszadik preambulumbekézése is kiemelí, a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a szerződés összes feltételét megismerhesse. A szerződési feltételekről és a szerződéskötés következményeiről a szerződés megkötése előtt időben nyújtott tájékoztatás ugyanis alapvető jelentőségű a fogyasztó számára annak eldöntéséhez, hogy szándékában áll-e az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeket elfogadva az eladóval vagy a szolgáltatóval szerződéses kapcsolatba lépni.

Tehát a fogyasztó számára kellő idő szükséges annak körütekintő megfontolására, vállalni tudja-e az árfolyamváltással járó, összetett kockázatokat.

[95] A Kúria a felperesek által többször hivatkozott Gfv.VI.30.467/2020/9. számú, precedensképes közbenső ítéletében megállapította, abból a körülményből, hogy a fogyasztó a szerződéskötéssel egyidejűleg kapott tájékoztatást az árfolyamkockázatról, nem következik sem az, hogy a tájékoztatás nem felelt meg a tisztességes tájékoztatással szembeni elvárásoknak, sem az, hogy megfelelt. A Kúria vonatkozó joggyakorlatából is következően (Gfv.VII.30.286/2020/4.) e kérdéskör megítélése során az eset összes körülményét figyelembe véve, a rendelkezésre álló bizonyítékokat mérlegelve kell állást foglalni. Mérlegelendő szempontok lehetnek – a teljesség igénye nélkül –, hogy maga a fogyasztó személyes meghallgatása során hogyan nyilatkozott, tanúvallomások alapján milyen következtetésre kell jutni, kötött-e a fogyasztó korábban már deviza alapú szerződést, ott kapott-e tájékoztatást (Gfv.VII.30.286/2020.), milyen magatartást tanúsított a szerződéskötés folyamata során (Gfv.VII.30.407/2019). Értékelendő, hogy a per során végig következetesen, hangsúlyosan kitarott-e azon érvelése mellett, miszerint nem állt kellő idő rendelkezésére az árfolyamkockázat vállalása megfontolására és ezzel szemben a hitelező bank milyen ténybeli ellenérveket adott elő.

[96] A Kúria a Gfv.VI.30.024/2022/3. számú ítéletében a tájékoztatás időbeliségével kapcsolatban azt szögezte le, hogy a 2014/17/EU irányelv a szerződéskötés idején még nem volt hatályban, így annak rendelkezéseit nem lehetett az adott eljárásban figyelembe venni. A Kúria következetes gyakorlata szerint (Gfv.30.237/2021/6.) a kellő idő annak biztosítását jelenti, hogy az Irányelv huszadik preambulumbekézésének, illetve melléklete 1. i) pontjának megfelelően a fogyasztó a szerződés megkötése előtt ténylegesen megismerhesse a szerződés összes feltételét, annak való ismerete alapján dönthessen az elfogadásáról. Ennek fontosságára az EUB számos határozatában kitért (C-26/13. számú ítélet 67. és 70. pontjai,

C-186/16. számú ítélet 48. pont, C-126/17. számú végzés 34. pont, C-51/17. számú ítélet 76. pont), anélkül azonban, hogy a kellő idő konkrét, objektív tartalmát meghatározta volna.

[97] Az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése és a Melléklet 1.i) pontja értelmében tisztességtelen az olyan feltétel, aminek tárgya vagy hatása az, hogy a fogyasztót visszavonhatatlanul kötelezik olyan feltételek vonatkozásában, amelyek alapos megismerésére nem volt tényleges lehetősége a szerződés megkötése előtt.

[98] A Fővárosi Ítéltábla szerint ez különösen irányadó a deviza alapú hitelszerződés főszolgáltatása körébe tartozó, az árfolyamkockázatot, annak minden pénzügyi, gazdasági következményét korlátlanul a fogyasztóra hárító szerződéses feltétellel.

[99] A felperesek megalapozatlanul állították, az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést követett el azáltal, hogy nem indokolta az eltérést a Kúria Gfv.VI.30.467/2020/9. számú határozatában foglaltaktól. A támadott ítélet indokolásából következően e határozatban foglaltakra kifejezetten figyelemmel volt, a kölcsönszerződés és a kockázatfeltáró nyilatkozat egy napon történt aláírására tekintettel a tájékoztatás nem időben nyújtott voltát, a kellő idő hiányát – mint az a Kúria határozatában is így szerepel – nem találta megállapíthatónak.

[100] A Kúria határozatában előírt, az eset összes körülményeire tekintettel történő, egyedi mérlegelés szükségessége folytán a Kúria e jogi álláspontjától eltérni nem is lehetett; az elsőfokú bíróság azonban nem megfelelő mérlegeléssel vonta le azt a következtetést, hogy a felpereseknek kellő idő állt rendelkezésükre a külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozatban foglaltak megismerésére.

[101] Figyelemmel arra, hogy – mint azt a felperesek a fellebbezésükben maguk sem vitatták – a kölcsönszerződés VII.2. pontja utal a fogyasztó által már megismert (valamilyen) tájékoztatásra, életszerű, hogy ez a már megismert tájékoztatás a külön íven szövegezett, aznapi dátummal ellátott „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” című dokumentum volt. Ezt támasztja alá a kockázatfeltáró nyilatkozat azon tartalma is, amely szerint az ügyfél a kölcsönszerződés aláírásával igazolja, hogy a finanszírozás kockázatairól megfelelő tájékoztatást kapott. Ebből megállapítható, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírása időben megelőzte a kölcsönszerződés aláírását. Ezzel szemben a felperesek nem igazolták, hogy ezt a kockázatfeltáró nyilatkozatot csupán a szerződés aláírását követően ismerték meg, írták alá.

[102] Azonban az a tény, hogy az alperes a külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat megismerését a szerződés aláírását megelőzően lehetővé tette, önmagában még nem alapozza meg a kellő időben megtörtént tájékoztatást.

[103] A Fővárosi Ítéltábla a szerződéskötés körülményeinek értékelése során kiemelt jelentőséget tulajdonított annak, hogy a felperesek a 2016. június 17-i keresetlevelükben, majd azt követően a per teljes tartama alatt következetesen állították, hogy nem állt kellő idő rendelkezésükre a külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat tényleges megismerésére. Ezzel szemben az alperes erre vonatkozóan bizonyítást nem ajánlott fel, mindösszesen az ugyanaznap dátummal aláírt dokumentumra, és arra hivatkozott, hogy a szerződés tartalmából megállapítható az, hogy a külön íven szövegezett tájékoztatás aláírására a szerződés aláírását megelőzően sor került, tehát ebből következően a tájékoztatás kellő időben történt.

A per utolsó szakaszában pedig arra utalt, hogy 2017-es szerződéskötésről van szó, azóta hosszú idő telt el, a szerződéskötés során szóban elhangzott események, illetve az aláírások pontos sorrendje, ennek a láncolata az idő múlásra tekintettel nem állapítható meg (139. számú jegyzőkönyv 3. oldal).

[104] A Fővárosi Ítéltábla figyelembe vette továbbá az I. rendű felperes azon személyes előadását, amely szerint már a szerződéskötést megelőzően hónapokkal kérték valamennyi szerződéses dokumentum rendelkezésükre bocsátását, azonban a szerződéstervezetet is csupán a szerződést megelőző napon kapták meg – a külön íven szövegezett tájékoztató nélkül. Megállapítható tehát, hogy a felpereseknek kifejezetten igénye volt a szerződés alapján a rájuk telepített árfolyamkockázat mibenlétének, mechanizmusának alapos megismerése, a szerződés megkötése során annak jelentőséget tulajdonítottak.

[105] Önmagában abból, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat szövege egy oldal terjedelmű, nem következik az, hogy a fogyasztónak minden esetben rövid idő is elegendő lehet annak áttanulmányozására, döntése mérlegelésére.

[106] Mivel a jelen per felperesei a szerződésből rájuk háruló árfolyamkockázat szerződés aláírása előtt megismerhetőségének kifejezetten jelentőséget tulajdonítottak, körütekintően eljárva kérték az alperest a dokumentumok rendelkezésre bocsátására, megállapítható, hogy a felperesek számára a kockázatfeltáró nyilatkozat megismeréséhez kellő idő – az ugyanaznap történt aláírásra tekintettel – nem állt rendelkezésre.

[107] A Fővárosi Ítéltábla rámutat, hogy az alperes (a 2018. június 7-i beadványában) a szerződéskötési gyakorlatát, a szerződéskötés folyamatát maga is akként adta elő, hogy aszerint már a szerződéses ajánlat stádiumában az ügyféllel megismertetik a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát is. A felperesek által a szerződéskötés folyamatában megfogalmazott igényekre tekintettel ez jelen esetben is így lett volna megfelelő, azonban az alperes e gyakorlatától eltért, ezáltal a felpereseket e szerződéses dokumentum nyugodt áttanulmányozásának, ekként a szerződés adott feltételekkel való megkötéséről való körütekintő döntés, alapos megfontolás lehetőségétől elzárta.

[108] A perben arra adat, hogy a felpereseknek korábban kötött kölcsönszerződésből tudomásuk lehetett az árfolyamkockázat valós tartalmáról, a számukra kedvezőtlen árfolyamváltozás gazdasági helyzetükre kiható súlyos következményeiről, nem merült fel.

[109] A kifejtettekre tekintettel az árfolyamkockázati tájékoztató az EUB C-51/17. számú ítéletének 76. pontjában meghatározott kritériumnak nem tesz eleget, bár az tartalmilag megfelelő, de a felpereseknek nem volt lehetősége a szerződéskötés előtt kellő időben a szerződés aláírásával rájuk háruló kockázat alapos megismerésére, felmérésére.

[110] A perben nem merült fel olyan adat, amely cáfolná a felperesek szerződés megkötése előtt időben nyújtott tájékoztatás hiányára vonatkozó állítását.

[111] A rPtk. 209/A. § (1) bekezdése szerint az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

A (2) bekezdés értelmében a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalta tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

[112] A főszolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülő szerződéses rendelkezés semmissége a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a szerződés egészének érvénytelenségét vonja maga után.

[113] Az elsőfokú bíróság tehát tévedett, amikor a szerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségét nem találta megállapíthatónak, és jogalap hiányában a kereset elutasításáról határozott.

[114] Az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja folytán az alkalmazandó jogkövetkezmény körében felülbírálatra alkalmas megállapítást nem tett.

[115] A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság ítéletét az érvénytelenség megállapítása iránti keresetet elutasító részében a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a rPp. 213. § (3) bekezdése szerinti közbenső ítéletével a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapította, míg ezt meghaladóan, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása körében a rPp. 252. § (3) bekezdése alapján – a bizonyítás nagyterjedelmű kiegészítésének szükségessége folytán – az ítéletet hatályon kívül helyezte, és

e körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A jogkövetkezmény tekintetében folytatódó eljárás nyilvánvalóan szükségessé teszi a szakértői bizonyítás céljára elnöki letétbe helyezett összeg visszautalásáról szóló rendelkezés hatályon kívül helyezését is.

[116] A folytatódó elsőfokú eljárásban – figyelemmel a felperes által alkalmazni kért jogkövetkezmények tekintetében az alperes vitatására, és a felperesek által e körben indítványozott szakértői bizonyításra is – az elsőfokú bíróságnak a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezménye tárgyában kell döntést hoznia.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat, hogy az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény 4. pontjában írtakra is tekintettel nyilvánvalóan nincs arra lehetősége – mint azt a fellebbezésben a felperesek kérik –, hogy az új eljárásban hozandó érdemi döntésre nézve a fellebbezés szerinti „mérce és tartalom” előírásával utasítást adjon.

[117] A Fővárosi Ítéltábla a közbenső ítélet meghozatalára, továbbá a 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény II.3. pontjában foglaltakra figyelemmel a felperesek 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alkalmazásával megállapított, míg az alperesnek az IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése, alkalmazásával számított, áfát is magában foglaló és a kifejtett jogi képviselői tevékenységgel arányban, 4 órányi szükséges munkavégzés alapul vételével mérsékelt ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség összegét, valamint a felperesek illetékfeljegyzési joga folytán meg nem fizetett fellebbezési illeték összegét csupán megállapította; ezen költségek viseléséről a rPp. 252. § (4) bekezdése alapján az elsőfokú bíróságnak kell döntenie az eljárást befejező határozatában.

Budapest, 2023. március 14.

dr. Rutkai Éva s.k.
a tanács elnöke

dr. Kolozs Balázs s.k.
előadó bíró

dr. Molnár József s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: